

dajo perja lepe obresti v ta način porabljenega dnarja donesla, še več koristi pa deželi z dobrim izgledom in ubujenjem ljubezni do sviloreje zagotovila.

Naj večji zaslugi za uspeh murvo- in sviloreje na Krajskem si nabera naša kmetijska družba, koja je že čez sto tavnent murbinih drevés po deželi (in tudi na Štajersko) oddala in si tako na vso moč prizadeva podlago postaviti bogati prihodnji sviloreji na Krajskem. Neprenehoma seje vsako leto veliko murvinega semena na svojem vertu, prodaja drevésca po nizki ceni, in jih deli tudi brez plačila v podporo sviloreje. Z vsem tem se ne zadovoljna kupuje tudi pridelane mešičke po visoki ceni z namenom, tudi med kmeti zaupanje in veselje tega žlahnega pridelka obuditi.

Z živim veseljem smo zapazili poslednje 2 leti, da tudi šolska mladina se hvalevredno sviloreje poprijema za kratki čas, ki se gotovo žlahniši nemore obračati, kakor s tim nedolžnim opravilom. Dorašeni može bodo ti naj boljši učniki in verli podpiravci sviloreje po domovini. Le nekaj imamo mladim svilorejcem priporočati, da namreč brez dovoljenja gospodarja murvinih drevés se perja ne poslužujejo, ker razun družega je treba tudi to vediti, da na pravem obranju perja je veliko ležeče za rast prihodnjo, da se ne pokvari.

Svilni pridelk tekočega leta dokazuje, da so v mnogih krajih naše dežele zapazili vrednost sviloreje, kakor tudi, da so se v reji sviloprejk tu in tam že dobro zurili. Prejšne leta se je priravnalo svilnih mešičkov na Krajskem brez Ipave 200 do 500, letos pa čez 1000 funtov, koji so bili večidel dobro obravnani, in torej so dobili tako lepe svile, da so je bili fabrikanti na Laškem in na Dunaji prav veseli. Za tega voljo so se letos mešički dražji kot sicer, namreč živi funt po 40 do 45 kraje., umorjeni po 50 kr. do 1 fl. plačevali. Zraven g. dr. Orla jih je tudi letos kmetijska družba le za to nakupovala, da se je tudi majhni pridelk vedel kam na prodaj nositi in tako tudi od te strani obuditi ljubezin do sviloreje.

Perva skerb vsakterega, kdor se namenna s svilorejo pečati, mora biti s potrebnim perjem se preskerbeti, tedaj murb nasaditi, ki dajajo hrano svilnim gosencam. Prostora za nje se ne manjka, pa vendar v gline in močiren svet jih ni saditi; one ljubijo suh, kamnit in peščen apnenec; zlasti ob cestah rastejo čversto, od kodar voda blato do njih zanaša.

Kadar se pa nabira pirje z drevés, je treba skerbeti, da se rast murb ne zatira ali clo ne zaduši, ampak da drevje vedno večje postaja, in vsako leto več perja dá.

To opravo natanko popisati, bi bilo težko, ker to se dá le djansko dobro naučiti. Učenci murvo- in sviloreje dobivajo ta nauk na vertu kmetijske družbe, pa tudi gosp. dr. Orel v Ljubljani, ki se s svilorejo posebno pridno pečá, z veseljem vsakemu rad natanko kaže, kako se ima to delo opravljati.

(Konec sledi.)

Zgodovinske reči.

6. Kaj je slovenski narod Oglejskim patriarhom hvale dolžan.

Da je saj v večji del sedanjih slovenskih strani keršanstvo v prvem začetku iz Ogleja zaneseno bilo, je gotovo. Ravno tako pa se ne more tajiti, da je bila sveta véra drugi pot v osmem stoletji v južnih slovenskih krajih po Oglejskih patriarhih zopet uterjena, takrat ko so se v severni strani nad Dravo Solnograški nadškofje za njeno razširjenje trudili. Samo to se težko pogreša, da od djanja Oglejskih višjih pastirjev ni nobenega takošnega spisa, kakoršnega imamo od Solno-

graskih. Morebiti pa kaj takega leži v katerem arhivu skritega, morebiti celo v rimskem; saj je slavni kardinal Angelo Mai ravno iz vatikanskih rokopisov bukve oglejskih škofov Niceta in Pavlina, in del verste ondanjih patriarhov na svetlo dal; morebiti je kaj več v življenjepisih sv. Pavlina pri Bolandistih zaslediti, do kterega mi še ni bilo dano priti.

Nekako zabolí človeka, da pisatelji Oglejskih reči le po verhu jemljejo, ali še celo odpovedujejo, kar se je iz Ogleja za spreobrnitev Slovincov zgodilo; da Rubeis, na primeru, pri govorjenju od tega jo kar kratko odreže, daje po spisu od spreobrnjenja Gorotancov vse to delo Solnograškim nadškofom prilasteno, da tedaj pripovedi od dela Oglejskih patriarhov niso verjetne.

Razun svete vére je pa morebiti še druga, ne sicer tako važna, vendar nam draga reč, za katero bi mogli Oglejskim patriarhom hvale vediti. Poglejmo namreč, kako daleč se sedanji čas sedeži Slovincov stegujejo, koliko so bili pa nekdanji čas razširjeni. Eno, kar je slovenščino od Donave proti Dravi vganjalo, so bili nemški naselniki v velikem številu. Že pisatelj spreobrnjenja Gorotancov pové, da so Bavarci s Slovenci stanovali vkupaj. Vender mora še drugi vzrok biti, da so Slovenci med Nemci čisto zginili; nemška plemstvo in nemška vlada tegani storila, zakaj takošna je bila tudi na južni strani Drave, in vender so se tukaj še nemški naselniki pogubili, razun Kočevja. Morebiti bi se utegnulo zadosti gotovo reči, da cerkev in šola je v teh straneh o zadevah slovenščine in nemščine nar več storila. Kolikor daleč so Oglejski patriarhi svojo pastirsko palico stavili, ob Soči in Savi do Drave, toliko daleč še dan današnji Slovenci stanujejo; le en del se jih na severni strani Drave še najde, kakor sploh na mejah povsod en jezik med družega sega; ob Kerki in Lavanti, ob Salci, Anizi, ob zgornji in srednji Muri, ob južnih bregovih Donave, koder je veljala Pasavska in Solnograška duhovna oblast, so Slovenci sploh zginili.

Kar šole tiče, je pomniti, da Oglej je kdaj svoje učilnice za izobraženje duhovšine in plemstva imel, da ga je ravno po tem pred taliansčina kakor nemščina zadevala, brez da bi bila slovenščina zategavoljo posebne zgube terpela. Šola je pa za Oglejsko okrajno že talianski kralj Lotar, Karlna velicega vnuk, v Starem mestu (Forum Julii, Cividale) ustanovil v l. 823; pozneje pa je patriarh Nikolaj s privoljenjem svojega polbrata cesarja Karlna IV. ravno v tistem mestu v l. 1354 višjo šolo (generale studium) osnoval. V tem mestu so tudi patriarhi dolgo časa sedež imeli, in vender ondi še dan današnji Slovenci stanujejo. — Mislim, da teh besed ne bo nihče vzel kot enostranskih, ampak le kot zgodovinske; resnična zgodovina namreč reči tako jemlje, kakor so, ne kakor bi jih kdo rad imel.

Pri tej priložnosti se ne morem zderžati, da bi ne opomnil še ene reči. Kadar se popisuje ustavljenje Goriske nadškofije, se večidel na poslednje Oglejske patriarhe veliko nemarnosti za svojo čedo in preobitno uklanjanje do Benečanov naklada. Zgodbopisje naj pač ne bo enostransko! Ravno zastran poslednjih Oglejskih višjih pastirjev se utegne namreč to prašati: kdo jih je v oblast Benečanom izdal, in tedaj kriv bil, da niso mogli svojih ovčic prosto oskerbovati? In tukaj se bo s prerokom odgovorilo: „očetje naši so grešili, in mi smo nosili njih krivico.“ Jez saj sem to mislil, ko sem vojsko Oglejskih patriarhov s svojimi podložniki v 14. in 15. stoletji prebiral.

P. H.

Društvo sv. Mohora.

26. novembra se je Celovski odbor društva sv. Mohora zbral in pri tej seji sklenul, kakor sledi: